

עונג שבת (34)

שבת עומד לפני המלך

והנה אמרו חז"ל (יבמות ו.): יכול יתיירא אדם ממקדש? תלמוד לומר "את שבתותי תשמורו ואת מקדשי תיראו", נאמרה שמירה בשבת ונאמרה מורא במקדש, מה שמירה האמורה בשבת, לא משבת אתה מתיירא אלא ממי שהזהיר על השבת, אף מורא האמורה במקדש לא ממקדש אתה מתיירא אלא ממי שהזהיר על המקדש. וכתב רש"י ז"ל: לא משבת אתה מתיירא, דלא כתיב ביה מורא, כלומר: כשם שמהשבת אדם אינו מתיירא, משום שלא קבלנו ציווי על מורא שבת, אלא שכשבה שבת חודרת באדם יראת שמים, גם בית המקדש, אעפ"י שכתוב מורא מקדש, לא מהמקדש עצמו אדם ירא, אלא מהקב"ה. זוהי שיטת רש"י. לעומת זאת, שיטת היראים היא, שישנה מצוה של מורא שבת הנמנית במנין המצוות, והוא פירש את הציווי "את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו", שה"תיראו", הולך גם על השבת. גם את דברי חז"ל הנ"ל: מה שמירה האמורה בשבת וכו'... פירש היראים לשיטתו, שהכוונה היא, כמו בשבת שיש בה מצוה של מורא שבת, גם במקדש יש מצווה של מורא על המקדש. ביאור הענין נראה כך: עם ישראל בעצמותו כבר מבטא את מלכות שמים, אבל בית המקדש היה כמו מדינה בתוך מדינה, הביטוי למלכות שמים שם היה חזק הרבה יותר.

אנו רחוקים מלתאר ולשער את הנעשה בבית המקדש, את אדירת 'העומד לפני המלך' במלכות שמים. שם מלכות שמים היתה ניכרת ומורגשת הרבה יותר, ביופי, בגדלות, בצורה החיצונית וכו'. מעלת בית המקדש לא היתה רק בהלכות מיוחדות, בית המקדש הקיף את כל צורת חיי אדם שם. הכהן בא לבית המקדש, לבש בגדי כהונה, אכל קדשים, וכל פרטי החיים שלו שם השתנו לגמרי. וזה ממש מציאות של שבת. המבדיל בין קודש לחול, מלכות בתוך מלכות. עם ישראל בגלות, מבטא את מלכות שמים, ככל עם המבטא את מלכות של מלכו. כשבאה שבת הכל משתנה, עתה היהודי הוא כעומד לפני המלך, כשנכנס אדם לרחוב היהודים באמסטרדם, לונדון וכו', גם ביום חול הוא חש את השפעה של מלכות שמים, השפה שונה, הלבוש אחר, השאיפות שונות. אבל כשנכנסים לרחוב היהודים בשבת כאילו נכנסים למדינה אחרת, לאומה אחרת, אומה של אצולה, לבושים בגדים מיוחדים, אוכלים אוכל משובח יותר, מדברים אחרת וכמו שאמרו חז"ל: שלא יהא דיבורך בשבת כדיבורך בחול. ליהודים באופן כללי יש אופי של מלכות, וכאשר מגיעה שבת, הם במלכות של מדינה בתוך מדינה, במלכות של עומד לפני המלך.

רב פינקוס זצ"ל בספרו "שבת קודש"

המצב הרצוי, שהמלאכה תיעשה על ידי אחרים

ששת ימים תעבדו ובשבעי נגילה

בפרשת ויקהל (שמות לה. ב) נאמר: "ששת ימים תַּעֲשֶׂה מלאכה" ולא "תַּעֲשֶׂה מלאכה", וכן בפרשת כי תשא (שמות לא, טו) נאמר: "ששת ימים יעשה מלאכה". ולכאורה קשה, שהרי האדם הוא העושה את המלאכה? מתרץ על כך הרב יעקב קטינא בספרו "קרבן העני": בשני מקומות אלו. מדובר על מלאכת המשכן, שאין לעשותה בשבת. והנה, את מלאכת המשכן לא היו ישראל עושים בעצמם, אלא רק האומנים המיוחדים לכך, ולכן כתיב "תַּעֲשֶׂה" או "יעשה", שמשמע על ידי אחרים. אלא שעדיין קשה, בפרשת אמור (ויקרא כד. ג), שגם שם כתיב "ששת ימים תַּעֲשֶׂה מלאכה", ושם לא מדובר על המשכן, אלא באופן כללי על שמירת השבת. הוא?: דודאי רצון השי"ת הוא שבני ישראל לא יצטרכו לבטל זמן יקר על עסקי הפרנסה, אלא יעסקו בתורה יומם ולילה. לשם כך ברא הקב"ה את האומות, כדי שישתרו את ישראל, וכך יהיה באמת, לעתיד לבוא, שיקויים בישראל מקרא שכתוב (ישעיהו סא. ה): "ועמדו זרים וזרעו צאניכם ובני נכר ארציכם וכרמיכם", וכל מלאכתם "תַּעֲשֶׂה" על ידי אחרים. לכן נקטה התורה בלשון שהמלאכה תעשה על ידי אחרים. כי זהו המצב הרצוי, וכמו שאומרת הגמרא (ברכות לה.): בזמן שישראל עושים רצונו של מקום, מלאכתם נעשית על ידי אחרים.

ספר "ומתוך האור" שבת קודש

ההיתר לנדוב תרומות בשבת לבית הכנסת

חפצין אסורים, וגם לחשוב חשבונות

יודעים אנו כי בשבת העולים לתורה נודרין נדבות לבית הכנסת. שואל ה"חתם סופר", הרי אמרו: "ממצוא חפצין ודבר דבר", ודרשו חז"ל שאין לדבר בשבת כמו ביום חול, מדוע הותר לנדוב לבית הכנסת? ברם, התורה בתחילת פרשת "ויקהל", מְצַוָּה על שמירת השבת, ומיד לאחר מכן אומר משה רבינו לבני ישראל: "קחו מאיתכם תרומה לה'", היינו אף שזה שבת, מכל מקום מותר לנדור ולנדוב תרומות גם בשבת. התורה ממשיכה ואומרת (שמות לה. ו) "כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'". הרב טובולסקי בספרו "המסולאים בפז", אמר על כך רמז נפלא: המילה "לבו" בגימטריא ל"ח, ובכך רמזה התורה כי הנדיבים תרמו למלאכת המשכן ולכל עבודתו, כדי שיעשו עושי מלאכת המשכן ל"ח מלאכות במשכן. אמנם לכאורה, הרי מעבודת המשכן למדנו ל"ט מלאכות שבת ומדוע נרמזים רק ל"ח מלאכות? נראה, שהרי כלל ישראל הביאו את כל הנדבות אל משה רבינו,

הלכה: לימוד תורה לשמה, כוונת 'לשמה' שמחה ותענוג בלימוד.

כתב השו"ע (יו"ד סי' רמ"ו ס"כ) ... שמתוך שלא לשמה בא לשמה. בפסקים ותשובות (אות מז) כתב: ודע שאף אם לימוד לשם המצוה וגם מתענג בלימודו, אין זה מגרע כלום מדרגת ה'לשמה', וכלשונו הזהב של האבני נזר (בהקדמת ספרו אגלי טל): זכור אזכור מה ששמעתי קצת בני אדם טועין מדרך השכל בענין לימוד התורה הקדושה, ואמרו כי הלומד ומחדש חידושים ושמח ומתענג בלימודו הרי מתערב בלימודו גם הנאת עצמו. ובאמת זה טעות מפורסם, ואדרבה כי זה היא עיקר מצות לימוד התורה להיות שש ושמח ומתענג בלימודו, ואז דברי תורה נבלעין בדמו, ומאחר שנהנה מדברי תורה הוא נעשה דבוק לתורה. וכן מה שאנו מברכים ברכת התורה, היינו גם על ההנאה והשמחה בלימוד התורה, וכמו ברכת הנהנין.

פתגם: גם אם אתה המוכיל לך לצד חבריך.

ספר "שמחה"

חקירה: עביד איניש דינא לנפשיה

דין, שלגבי עצמו דינו כבית דין, או רק תפיסה (משנת יעבץ חו"מ ג ד"ה אכן נראה (דין)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: צדיק בעיני עצמו

סיפרו לו לרבי זוסיה מהאניפולי על פלוני שהוא מוחזק צדיק בעיני עצמו. נענה רבי זוסיה ואמר: חביב עלי רשע היודע שהוא רשע, יותר מצדיק היודע שהוא צדיק.

ספר "חד וחלק" חלק א' (דף קעה)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, סשא בנימין בן קארין מרים, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, פייגא אולגה בת ברנה, רינה בת פיבי, רבקה בת לויזה, ריש'רד שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, רפואה שלימה ולידה קלה לרבקה בת שרה. זרע של קיימא לחניאל בן מלכה ורות אוריליה שמחה בת מרים. זיווג הגון לאלודי רחל מלכה בת חשמה. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן משה. מסעודה בת בלה.

והוא נתן אותם לאומנים לעשות, נמצא כי אלו שהביאו את הדברים כבר עשו את מלאכת הוצאה מרשות לרשות, בהביאם את התרומה, ואילו לאומנים נשאר לעשות עוד ל"ח מלאכות. עוד אפשר לומר על פי זוהר הקדוש, שמלאכת המשכן נעשתה בנס. כיון שהאומן היה נותן ידו על המלאכה, מיד היה מגיע מלאך וגומר אותה. נמצא כי מלאכת מכה בפטיש לא היתה במשכן, שהרי המלאכים הם שסיימו את המלאכה, נשארו אפוא רק ל"ח מלאכות.

ספר "ומתוך האור" שבת קודש

בשבת אין להזיז יד ורגל בלי 'רשות'

נוכחות זו כביכול בבית המלך, מחייבת הנהגה שונה לחלוטין מההנהגה בימות החול. פעם הייתי בשבת אצל אחד מרבותי, הגה"צ ר' יוסף לייס זצ"ל. עמדתי ודברתי אתו ליד הגדר של החצר, ותוך כדי שיחה, בלי לשים לב, פתחתי וסגרתי את שער החצר. לפתע הוא פונה אלי ושואל: מה אתה עושה? כלום, עניתי בלי להבין. ושוב הוא שואל: מה אתה עושה? הרי אתה עושה משהו! ואני עונה שוב: כלום. אחר הפעם השלישית שהוא שואל מה אני עושה? שמתי לב לפתע שידי פותחות וסוגרות את השער. ואז הוא אמר לי: דע לך, אצלי לא שייך שיקרה דבר כזה, שהידיים שלי יזוזו בשבת בלי שאדע מה הן בדיוק עושות. וידע אתה מדוע? היה לי סבא חסיד מקוצץ, אדם גדול, וזכורני שכל ערב שבת מחצות ואילך, הידים שלו היו מתחילות לרעוד, ולא הפסיקו מלרעוד עד צאת הכוכבים. כשהגענו אליו לבקרו בשבת, כל הזמן הוא היה מסתכל רק על הידים שלנו. היכן הידים, הוא החדיר בתוכנו הנהגה חשובה זו.

שבשבת הידים אינן זזות בלי שיודעים היכן הן. אפשר להבין זה ע"י משל: מי שעומד לפני המלך, ובאמצע נכנס לחדר זכוב, נחת על המצח שלו, והוא לא הניד עפעף. הזכוב עבר עוקץ אותו, ועדיין הוא לא מרים יד להזיזו משם. כבר זה היה נראה משונה בעיני המלך, הוא פונה אליו ושאל אותו מדוע אינו מברית את הזכוב, וענה לו אותו יהודי: יש לנו מסורת במשפחתנו, שבנוכחות מלך לא מרימים יד או רגל בלי רשותו של המלך.

תשובה זו מצאה חן בעיני המלך, והוא אמר שמהיום זה יהיה סמלה של המשפחה, הזכוב! זו גם עניינה של שבת קודש. מי שלמד היטב הלכות שבת, ובפרט הלכות מוקצה, וידע שבשבת כמעט ולא ניתן להרים יד או רגל בלי 'רשות' ממלכו של עולם. אם אדם מרים יד ואינו יודע היכן היא נחה בעת, הוא עלול לחלל שבת! מדוע? כי נמצאים בנוכחותו של המלך!

רב פינקוס זצ"ל בספרו "שבת קודש"

יוסף גרמון כולל עקס לע בען
לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:
germon73@hotmail.fr
ניתן למצוא את העלון
www.kollel-aixlesbains.fr